

23. Хохряков Г. Парадоксы тюрьмы / Г. Хохряков. — М., 1991. — 224 с.
24. Український центр соціологічних досліджень імені Разумкова [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.uceps.org/ukr/index.php.

Анотація

Ягунов Д. В. Реабілітація злочинців як мета покарання: атавізм або вимушена необхідність? (філософсько-правовий аналіз). — Стаття.

Стаття присвячена дослідженню філософських та кримінологічних аспектів проблеми реабілітації засуджених як мети покарання з урахуванням кризи реабілітаційного ідеалу.

Ключові слова: цілі покарання, ув'язнення, реабілітація злочинців.

Аннотация

Ягунов Д. В. Реабилитация преступников как цель наказания: атавизм или вынужденная необходимость? (философско-правовой анализ). — Статья.

Статья посвящена исследованию философских и криминологических аспектов проблемы реабилитации осужденных как цели наказания с учетом кризиса реабилитационного идеала.

Ключевые слова: цели наказания, тюремное заключение, реабилитации преступников.

Summary

Yagunov D. V. Offender Rehabilitation as an Aim of Punishment: Atavism or Forced Necessity? (Philosophical and Legal Analysis). — Article.

An article is focused on philosophical and criminological issues of offender rehabilitation taking into account the crisis of the rehabilitative ideal.

Keywords: aims of punishment, imprisonment, offender rehabilitation.

УДК 343.8

А. І. Марчук

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАСИФІКАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ (СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА)

Більшість проблемних аспектів діяльності, пов'язаної із виконанням кримінальних покарань, розглядаються науковцями в контексті недосконалого механізму втілення тих чи інших інститутів у пенітенціарну практику України. Недостатнє теоретичне осмислення та наукове обґрунтування класифікації засуджених до позбавлення волі пов'язується з переповненими пенітенціарними установами, зростанням рецидивної злочинності тощо. Розробка альтернативних схем класифікації, потребує досить тривалого часу та значних фінансових ресурсів, оскільки класифікація засуджених відбивається на проектуванні, будівництві та реконструкції нових та існуючих установ позбавлення волі.

У контексті цього найбільш прийнятним варіантом удосконалення інституту класифікації засуджених ми вбачаємо в ефективній системі перекласифікації зазначеної категорії осіб.

Аналіз юридичної літератури свідчить, що дослідженню проблем перекласифікації засуджених до позбавлення волі були присвячені праці, насамперед,

зарубіжних вчених, таких як М. Фуко, Стівен К. Річардс, Джефрі Ян Росс, Мак-Клірі та ін. Вітчизняні науковці розглядали це питання у площині прогресивної системи виконання покарань. Праці О. І. Бажанова, М. О. Беляєва, С. І. Дементьєва, О. Е. Наташева, Ю. М. Ткачевського та ін. окреслювали позитивні і негативні аспекти впровадження даного правового інституту. Водночас слід зауважити, що вчені так і не досягли єдності поглядів щодо понятійного апарату даної проблематики. Відсутні комплексні дослідження правових та організаційних засад процесу перекласифікації засуджених в установах виконання покарань, незважаючи на їх важливе наукове та прикладне значення. Вкрай гостро ці питання постали в умовах розпочатого процесу реформування Державної пенітенціарної служби України. Тому існує необхідність наукового пошуку в цьому напрямку, що і обумовило мету статті, яка полягає в окресленні основних проблем, які існують в процесі перекласифікації, та окремих напрямків їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. Класифікація засуджених до позбавлення волі — багатовекторний та динамічний процес. Вона включає в себе декілька різних етапів, це насамперед первинна класифікація, вторинна класифікація та перекласифікація засуджених.

Термін «перекласифікація» засуджених не зустрічається в кримінально-виконавчому праві України. В пенітенціарних системах багатьох країн на законодавчому рівні закріплено процес перекласифікації засуджених до позбавлення волі. До прикладу, в США поняття «reclassification» означає певний процес корекції програми реабілітації внаслідок досягнення запланованої мети (цілей) або зміни поведінки засудженого та інших динамічних критеріїв класифікації (так званих динамічних факторів ризику), внаслідок якої змінюється об'єм правообмежень до засудженого [1, 245]. Тобто це процес, в якому місце засудженого в класифікації переглядається періодично, кожних 90 днів, класифікаційною комісією виправної установи, яка змінює або зберігає дійсний статус засудженого в рамках своєї компетенції. Останнє означає, що всі зміни статусу засудженого, умов його тримання та ін. служать джерелами коректування плану реабілітації, періодично в нього вносяться нові розділи, прогнозуються майбутні перспективи. Засудженого за результатами основного дисциплінарного звіту можуть перекласифікувати і перевезти в табір адміністративної ізоляції або перевезти до в'язниці суворого режиму.

Подібна система перекласифікації засуджених до позбавлення волі розглядалась вітчизняними вченими в рамках прогресивної системи виконання покарань. Багато уваги приділялося розгляду змістовного наповнення досліджуваного поняття, однак в кримінально-виконавчому праві вбачається наявність двох підходів (широкий та вузький) у розумінні цього правового явища.

Широкий підхід визначає прогресивну систему як певний, детально регламентований порядок виконання позбавлення волі із класифікацією й розміщенням засуджених у різних видах установ виконання покарань (далі — УВП), при якому для засудженого змінюються умови відбування покарання в кращу або гіршу сторону залежно від його виправлення або не виправлення з надан-

ням можливості дострокового звільнення, з організацією допомоги звільненому й установлення над ним спостереження і нагляду [2, 69].

Цікавою вбачається точка зору В. М. Ткачевського, який говорить про наявність у виправному праві не прогресивної системи в цілому, а про присутність окремих її елементів (*вузький підхід*) [3, 130]. Одним із таких елементів та основним фундаментом прогресивної системи виконання покарань є зміна умов тримання засуджених у межах однієї колонії та зміна умов тримання шляхом переведення в іншу колонію, що і є за своєю суттю «перекласифікацією» засуджених.

В процесі перекласифікації засуджених втілюється *принцип індивідуалізації виконання покарань*. Якщо покарання має бути індивідуалізованим, то починати треба не з індивіда — злочинця, юридичного суб'єкта свого вчинку, винуватця злочину а з індивіда покараного, об'єкта контрольованого процесу трансформації, індивіда — в'язня, що змінюється під дією виправного апарату, реагує на його вплив [4, 124].

Як слушно зазначав М. Фуко, «якщо принцип покарання визначений самим правосуддям, то хід покарання, його характер і суворість мають бути пов'язані з незалежним механізмом, що контролює наслідки покарання безпосередньо в тому апараті, що його запроваджує. Весь режим покарань та винагород це не просто спосіб прищепити повагу до в'язничного розпорядку, але й засіб збільшити ефективність впливу, що його чинить тюрма на в'язнів» [4, 308].

За чинним кримінально-виконавчим правом України, зміна умов тримання засуджених відбувається у двох варіантах. Перший — це зміна умов тримання в межах однієї колонії та зміна умов тримання шляхом переведення в іншу колонію.

Більшість вчених відмічають, що переведення засуджених внаслідок перекласифікації їх на більш низький рівень безпеки займає більше часу, рідко ініціюється співробітниками установ виконання покарань, і вимагає систематичних неодноразових письмових клопотань ув'язненого [1]. Як слушно зазначає з цього приводу С. Річардс, «у перевернутому вверх дном тюремному середовищі ви спускаєтесь вниз швидко і піднімаєтесь назад надзвичайно повільно» [1].

Цю тезу ми можемо підтвердити, проаналізувавши статистичні дані Державної пенітенціарної служби України щодо зміни умов засуджених у межах однієї колонії, а саме переведення засудженого з однієї дільниці до іншої.

Насамперед це стосується дільниць посиленого контролю, в яких встановлюється режим, аналогічний максимальному рівню безпеки, де засуджені тримаються в приміщенні камерного типу (далі — ПКТ). Нормативні акти неоднозначно регламентують, з яких дільниць і за що засуджений може бути переведений до цієї дільниці. Крім того, термін перебування засудженого в такій дільниці ставиться в залежність від виконання індивідуальної програми роботи із засудженим. Що таке індивідуальна програма і в чому її зміст взагалі, відомо лише деяким категоріям службових осіб УВП. Цей документ залежить виключно від волі посадових осіб УВП.

Згідно із статистичними даними, опублікованими Державною пенітенціарною службою, до приміщень камерного типу засуджені переводились у 3711 випадках, що на 9 % менше, ніж у минулому році. В установах Львівської, Кіровоградської, Одеської областей та АР Крим спостерігається збільшення кількості випадків переведення засуджених до ПКТ.

Порівняння даних щодо застосування крайніх заходів дисциплінарного реагування із кількістю вчинених злісних порушень свідчить, що мають місце випадки, коли такі стягнення не завжди відповідають тяжкості та характеру порушень. Про це свідчить і те, що у цілому по системі крайні заходи застосовувались у 43,7 % випадках порушень, у той час, як злісні порушення склали 36,9 %, тобто майже 7 % порушень не відносилися до злісних.

Проаналізувавши статистичні дані Державної пенітенціарної служби України (далі — ДПтС) за період 2010–2011 рр., ми можемо спостерігати зростання числа осіб, переведених до дільниці посиленого контролю. Якщо у I кварталі 2010 р. підготовлено і проведено 3 засідання апеляційної комісії ДПтС з питань переведення засуджених, за результатами яких було переведено 14 засуджених, то вже за IV квартал 2010 р. проведено 8 засідань апеляційної комісії ДПтС та переведено 121 засудженого до дільниць посиленого контролю [6].

Зміна умов тримання засуджених регулюється ст. ст. 100 та 101 Кримінально-виконавчого кодексу України. Цю норму протягом року було застосовано до 2782 засуджених, або 16,4 % осіб, на яких за формальними ознаками поширювалася дана заохочувальна норма. Порівняно з аналогічним періодом минулого року спостерігається зменшення рівня застосування цієї норми (2009 р. — 2481 засуджених — 14,8 %), саме в частині зміни умов тримання шляхом переведення до дільниці соціальної реабілітації або виправних колоній мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами.

У Полтавській області цю норму застосовано до 5,1 % засуджених, що підпадали під дію цієї норми проти 57,7 % у 2009 р., Волинській — 11,6 % проти 43,9 %, Львівській — 9,3 % проти 17,8 %, Черкаській — 9,8 % проти 13,0 %, Житомирській — 6,1 % проти 11,6 %.

Станом на 1 січня 2011 р. в дільницях соціальної реабілітації установ Державної кримінально-виконавчої служби, розрахованих на 3654 місця, утримувались 2116 засуджених (- 1538 засуджених до планового наповнення). У першу чергу це стосується дільниць соціальної реабілітації в установах Луганської області (383 вільних місця), Херсонської (190), Харківської (188), Донецької (184), Хмельницької (148), Дніпропетровської (107), Київської (85) та Одеської (77) областей [5].

Єдиний орієнтир у вирішенні питання щодо переведення засуджених з однієї дільниці до іншої — це наявні в розпорядженні працівників ДПтС методичні рекомендації. Але такий акт, по-перше, носить характер рекомендації, а по-друге, має методичне значення, тобто визначає методологічні підвалини визначення того або іншого виду дільниці.

Аналогічна ситуація має місце і зі зміною умов тримання шляхом переведення в колонії з іншим рівнем безпеки. Законодавець зазначає про те, що такі

переведення здійснюються за участю апеляційної комісії ДПтС, але чіткої та послідовної процедури переведення законодавство не містить. Тим більш не вказані підстави для таких переведень. Чітких критеріїв, які обумовлюють можливість переведення та послідовного алгоритму дії посадових осіб установи, кримінально-виконавче законодавство не містить. Такий нормативний вакуум залишає багато простору для зловживань посадових осіб УВП [7].

Як слушно зазначає М. Фуко, «персонал, який здійснює ув'язнення має бути незалежний у питаннях індивідуалізації та зміни перебігу покарання. Саме їхня думка (у формі констатції, діагнозу, характеристики, диференційного класифікування) має бути за основу внутрішньої модуляції кари — її ослаблення чи навіть скасування» [4, 308].

У ст. ст. 100–101 КВК сформовані лише загальні критерії, які враховуються при перекласифікації засуджених — суб'єктивні положення про поведінку засудженого та його ставлення до праці [8]. Проаналізуємо проблемні аспекти використання даних критеріїв у процесі перекласифікації засуджених до позбавлення волі.

Що стосується поведінки, то вона виступає базовим елементом визнання засудженого «злісним порушником режиму» та перекласифікації його до дільниці посиленого контролю чи, навпаки, на її основі формується концепція «виправлення засудженого». Але сприйняття працівниками УВП поведінки засудженого може бути дуже різним та пов'язаним з різними факторами. Тому й переведення засуджених будуть мати суб'єктивне забарвлення.

Деякі вчені вказують на той факт, що редакція ст. 133 КВК України є незадовільною з точки зору юридичної техніки і теоретичного наповнення цього поняття. Визначення злісного порушника режиму як особи, яка має певний набір характеристик та дисциплінарних правопорушень, є типовим прикладом так званої «стигматизації» особи. Тобто законодавець веде мову не про діяння особи, а про саму особу і фактично наділяє таку особу певним «статусом», «званням» злісного порушника режиму. Така ситуація може привести до того, що ярлик «злісного порушника режиму» з засудженого більш ніколи не буде знято [7].

У цьому контексті варто вказати на вельми цікавий момент. На практиці існують додаткові категорії засуджених, яких не знайти на офіційних бланках класифікації. Деякі вчені зазначають, що ці неофіційні ярлики негативно позначаються на засуджених, на можливості їх переведення як до дільниці соціальної реабілітації, так і на більш м'який рівень безпеки, незважаючи на хороші показники поведінки і незначний залишок часу відбування покарання. Така неофіційна система класифікації засуджених існує на практиці багатьох країн. До прикладу, в США персонал Федерального бюро в'язниць, перед тим як перевести ув'язненого до нової камери, бараку або в'язниці, зобов'язаний перевірити дані Центральної системи моніторингу ув'язнених.

В українській практиці також існує неофіційна класифікація, яка включає в себе додаткові категорії, які не завжди можуть бути віднесені до статистичної звітності, це так званий профілактичний облік.

Аналіз кількості засуджених, які перебувають на профілактичному обліку психологів, свідчить про стійку динаміку збільшення численності таких осіб. Так, якщо станом на 1 січня 2011 р. на профілактичних обліках психологів перебувало 15,4 % від їх загальної чисельності засуджених, то станом на 1 січня 2010 р. зазначений показник складав 14,9 %.

Класифікація засуджених має свої вимоги і свій власний перебіг, певні породжувальні наслідки мають визначати її етапи, тимчасове посилення режиму або ж його послідовне ослаблення — все це Ш. Лука назвав «мінливою класифікацією моральності» [4, 307].

Зазначена «класифікація моральності» пов'язана насамперед з запровадженням обов'язкової системи «морального обліку». Ще починаючи з XVIII ст. в усіх в'язницях проводилися одинакові за формою індивідуальні журнали, де начальник тюрми, охоронець, священик та ін. мали записувати свої спостереження про кожного з в'язнів. Як зазначає М. Фуко, «це своєрідний путівник тюремної адміністрації, що дає їй змогу оцінити кожен випадок, кожен обставину, а потім індивідуально визначитись, як ставитися до того чи іншого в'язня» [4, 316].

З часом дана ідея трансформувалась у сучасну індивідуальну програму соціально-виховної роботи із засудженим. Цілком доцільним нам видається той факт, що на основі даних, які містяться в індивідуальній програмі, можливо виділяти окремі групи засуджених, які повинні знаходитись на профілактичному обліку. Цей облік, хоч і не є офіційним, він повинен в обов'язковому порядку враховуватись адміністрацією УВП при перекласифікації засуджених. Як вже зазначалося, практика багатьох країн йде цим шляхом, у більшості випадків визнаючи та закріплюючи вищеперераховані групи засуджених на законодавчому рівні, та класифікуючи їх окремо від основної маси засуджених до позбавлення волі. Це в багатьох випадках попереджає рецидив злочину даних осіб. Так, М. Фуко зазначає: «Покарання треба призначати, маючи на увазі не злочин а його можливе повторення. Вчинити так, щоб правопорушник не мав ні бажання знову братися до злочинів, ні можливості мати наслідувачів» [4, 116].

Таким чином поведінка засудженого дійсно виступає тим центральним елементом, на якому базується весь процес перекласифікації засуджених. Вивчення злочинця має сягати не тільки обставин, а й причин його злочину.

Що стосується іншого не менш важливого критерію «ставлення засудженого до праці», то слід зазначити, що починаючи з XVIII століття принцип індивідуалізаційного нагляду, на якому базується весь процес перекласифікації засуджених, передбачав «класифікувати індивідів у просторі, де б можна було їх ізолювати та визначити, крім того «узгодити цей розподіл з виробничим апаратом, що мав свої власні вимоги» [4, 180]. Ця теза, висунута М. Фуко, не втрачає своєї актуальності і в сучасній практиці класифікації засуджених до позбавлення волі.

Інструкція про порядок розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі, а також ст. 101 КВК

України закріплює положення, щодо якого до виправних колоній мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та до дільниць соціальної реабілітації не підлягають переведенню *інваліди першої та другої груп та особи, які досягли пенсійного віку, а також вагітні жінки та жінки, які мають при собі дітей віком до трьох років*. Законодавець виділяє ці категорії поряд з особами, що порушували вимоги режиму в місцях попереднього ув'язнення, осіб, які не пройшли повний курс лікування венеричного захворювання, осіб засуджених у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також засуджених за вчинення умисного злочину в період відбування покарання у виді арешту або обмеження волі [9]. Проведене нами інтерв'ювання¹ співробітників Державної пенітенціарної служби України в Одеській області щодо вищевказаного факту дозволяє зробити висновок, що законодавець лобював у цьому разі інтереси насамперед виправних колоній (*як своєрідного виробничого апарату*) з метою використання праці засуджених. Так як фізіологічний стан жінок, інвалідів та осіб пенсійного віку не дозволяє їм працювати на виробництві даних виправних колоній, вони, таким чином, не підлягають перекласифікації на більш пільгові умови відбування покарання, що звісно суперечить процесу ефективної перекласифікації засуджених, однак впливає із реалій сьогодення.

Деякі вчені зазначають, що праця, яка перетворюється на засіб стимуляції позитивної активності особистості, перестає активно впливати на засуджених і таким чином втрачає свої властивості «показника виправлення засудженого». Дані нашого дослідження показують, що найбільше число засуджених, які прагнуть до участі в суспільно корисній праці, виявляються серед осіб, що відбули від 2 до 7 років позбавлення волі, після чого цей показник знижується, а серед засуджених, що відбули понад 10 років позбавлення волі, він майже на 30 % (28,7 %) нижчий, ніж серед тих, що відбули 2–7 років покарання². Однак, якщо ми проаналізуємо статистичні дані ДПтС, то серед осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, зареєстровано 399 правопорушень (226 у розрахунку на одну тисячу засуджених), пов'язаних з невиконанням законних вимог адміністрації (найбільша кількість у Запорізькій області — 13 випадків), 29 — виготовлення, придбання та зберігання заборонених предметів (найбільша кількість в Одеській області — 6 випадків зберігання колючо-ріжучих предметів) та 10 випадків утворення та участь у конфліктних ситуаціях. Нічого не вказується про добровільну відмову від праці, а, навпаки, за позитивне ставлення до праці заохочено 96 осіб, засуджених до довічного позбавлення волі [5].

Висновки дослідження. С. Річардс зазначає: «Як перекласифікація ув'язнених створила «машину вічного позбавлення волі», в якій засуджені переводяться з режиму ув'язнення на інший режим, чи більш пільгові умови відбування покарання, а потім повертаються назад у в'язницю? [1] Система розростається, стає все більшою, за рахунок власної нездатності належним чином підготувати ув'язнених до звільнення з місць позбавлення волі та вливання їх у суспільство. Це питання, вирішення якого, на думку засуджених, є більш пріоритетним, ніж розробка альтернативних схем класифікації, які потребу-

ють значних фінансових ресурсів, теоретично осмисленого та наукового обґрунтування, та перевірки довготривалим часом, на основі якого можливо робити висновки про ефективність тієї чи іншої моделі класифікації засуджених.

У контексті цього найбільш прийнятним ми вбачаємо удосконалення існуючої системи перекласифікації засуджених.

Перекласифікація засуджених пов'язана з динамічними факторами ризику, з тими особистісними змінами, які виникають у засудженого внаслідок його адаптації в місцях позбавлення волі. Канадські дослідження довели економічну ефективність процесу перекласифікації засуджених, а також те, що вона може слугувати ефективним засобом попередження рецидивної злочинності.

І лише коли переваги та можливості для участі в різних заходах стануть прив'язаними до класифікації, у засуджених буде існувати стимул для отримання найбільш сприятливих умов для відбування покарання. А це означає, що вони будуть змінювати свої звички, поведінку та характер з метою перекласифікації на нижчий рівень.

Примітки

1. Проведено інтерв'ю з 15 співробітниками ДПтС України в Одеській області.
2. Проведено анкетування 800 засуджених на базі Чорноморської виправної колонії № 14, Південної виправної колонії № 51, Виправної колонії № 14 ДПтС в Одеській області.

Література

1. Richards S. C. A convict perspective on the classification of prisoners / Stephen C. Richards, Jefferey Ian Ross // Reaction essay. — 2003. — N 2. — P. 245–252.
2. Бажанов О. И. Прогрессивная система исполнения наказаний // Наука и техника. — Минск, 1981. — С. 69–70.
3. Ткачевский В. М. Прогрессивная система исполнения уголовных наказаний / В. М. Ткачевский. — М. : Зерцало, 1997. — 144 с.
4. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці / Фуко Мішель ; [пер. з фр. П. Таращук]. — К. : Основи, 1998. — 392 с.
5. Огляд результатів соціально-виховної роботи із засудженими в установах Державної кримінально-виконавчої служби України у 2010 році.
6. Звіти про виконання Плану заходів щодо реалізації основних напрямків діяльності Державної пенітенціарної служби України за 2010-2011 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.kmu.gov.
7. Проблеми кримінально-виконавчої системи щодо прав засуджених [Електронний ресурс]. — Режим доступу : ukrprison.org.ua.
8. Кримінально-виконавчий кодекс України : наук.-практ. комент. / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. — Х. : ТОВ «Дісей», 2005.
9. Інструкція про порядок розподілу, направлення та переведення для відбування покарання осіб, засуджених до позбавлення волі [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.

Анотація

Марчук А. І. Особливості перекласифікації засуджених до позбавлення волі (соціально-правова характеристика). — Стаття.

Стаття присвячена розгляду соціально-правових особливостей перекласифікації засуджених до позбавлення волі. Зазначений механізм дозволяє враховувати динамічні фактори класифікації, змінювати об'єм провообмежень залежно від поведінки кожного окремого засудженого. Що, у свою чергу, сприяє більш ефективному виправленню засуджених до позбавлення волі.

Ключові слова: позбавлення волі, виправлення, засуджений, класифікація, перекласифікація.

Анотація

Марчук А. И. Особенности переклассификации осужденных в местах лишения свободы (социально-правовая характеристика). — Статья.

В статье автор рассматривает социально-правовые особенности переклассификации осужденных в местах лишения свободы. Данный механизм позволяет, учитывая динамические факторы классификации, изменять объем правоограничений относительно отдельного осужденного в зависимости от его поведения. Что, в свою очередь, способствует более эффективному его исправлению.

Ключевые слова: осужденный, лишение свободы, исправление, классификация, переклассификация.

Summary

Marchuk A. I. Social and legal aspects of reclassification of offenders sentenced to imprisonment. — Article.

In this article the author examines the social and legal aspects of reclassification of offenders sentenced to imprisonment. This mechanism allows taking into account dynamic factors of offender classification, change the level of restrictions for the prisoner depending on his behavior. That, in turn, contributes to more effective correction an the prisoner.

Keywords: on prison leave, imprisonment, resocialization of prisoners, reclassification.

УДК 343.84+343.85

Н. В. Кльован

ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ І КРИМІНОЛОГІЧНИХ ФУНКЦІЙ РЕЖИМУ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Пенітенціарна система України вже тривалий час знаходиться в процесі реформування, що викликано змінами в кримінальному законодавстві та розвитком міжнародних відносин, які диктують необхідність покращення порядку і умов тримання ув'язнених, підвищення ефективності виконання покарань, особливо пов'язаних з позбавленням волі. Вказані обставини впливають на функції режиму в місцях позбавлення волі.

Дослідженню значення і ролі режиму в місцях позбавлення волі присвячені сучасні роботи вчених. Проблемам визначення поняття та завдань і функцій режиму в установах виконання покарань присвячені роботи І. В. Саленкова; проблемам та порядку визначення виду режиму — роботи І. С. Яковець. Порівняльний аналіз вітчизняної і міжнародної концепції щодо призначення режиму здійснено В. А. Львовичкіним. Роль режиму у забезпеченні правового статусу засуджених до позбавлення волі досліджувала Ю. А. Чеботарьова. О. Г. Колб окрему увагу приділяв проблемам забезпечення режиму в УВП і його профілактичній функції. В. А. Бадира розглядала режим як карально-виховний засіб виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі жінок. Однак питання щодо визначення і змісту кримінологічних і кримінально-виконавчих функцій режиму в місцях позбавлення волі залишається мало-розробленим.